

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงินของประชาชนวัยทำงานในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์

Factors Influencing Financial Well-being Among Workers in Buriram Municipality

รวีพรรณ อุตรินทร์¹ และ ปิติพัฒน์ นิตยกุลพันธุ์^{2*}

Raweepan Uttarin¹ and Pitipat Nittayakamolphon^{2*}

วันที่รับบทความ : 01/05/2566

วันแก้ไขบทความ : 03/06/2566

วันตอบรับบทความ : 26/06/2566

บทคัดย่อ

ความอยู่ดีมีสุขทางการเงินจะช่วยให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในสังคมของประเทศไทย และเป็นบุคคลที่เกษียณอายุอย่างมีคุณภาพ ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าจึงวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงินของประชาชนวัยทำงานในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จำนวน 400 คน โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และใช้การวิเคราะห์เส้นทางในการทดสอบสมมติฐาน ผลการวิจัยพบว่าความรู้ทางการเงินมีอิทธิพลทางตรงต่อทัศนคติทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงิน รวมไปถึงมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงินผ่านทัศนคติทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงิน ซึ่งมีเพียงพฤติกรรมทางการเงินเท่านั้นที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงินของประชาชนวัยทำงานในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ ดังนั้นผู้กำหนดนโยบายควรส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ทางการเงินมากขึ้น อันจะนำไปสู่การมีทัศนคติและพฤติกรรมทางการเงินที่เหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนมีความอยู่ดีมีสุขทางการเงิน เพื่อบรรลุเป้าหมายทางการเงินในอนาคตได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ความรู้ทางการเงิน ทัศนคติทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน ความอยู่ดีมีสุขทางการเงิน

Abstract

Financial well-being would enable people to live a better life and retire comfortably in Thai society. Therefore, this study analyzed factors influencing financial well-being among 400 workers in Buriram Municipality. The purposive sampling path analysis was used to test the hypothesis. The result indicated that financial knowledge has a direct influence on financial attitudes and behaviors, and also has indirectly influenced financial well-being through financial attitudes and behaviors. Only financial behavior has a direct influence on the financial well-being of workers in Buriram municipality. As a result, policymakers should encourage people to become more

¹ อาจารย์ ดร., คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Lecturer Dr., Faculty of Management Sciences, Buriram Rajabhat University.

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Assistant Professor Dr., Faculty of Management Sciences, Buriram Rajabhat University.

* Corresponding author: E-mail address: pitipat.ni@bru.ac.th

financially knowledgeable, which will result in proper financial attitudes and behaviors that will help people attain financial well-being and a sustainable future.

Keywords: Financial Knowledge, Financial Attitude, Financial Behavior, Financial Well-being

บทนำ

ความสุขเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญของมนุษย์ ทั้งนี้ความสุขอาจรวมถึงสภาพร่างกาย สังคม และสภาวะทางด้านจิตใจในเชิงบวก (Bakar, 2015) ซึ่งแตกต่างกันในแต่ละมุมมองของแต่ละบุคคล และการมีความสุขนั้นมีความเกี่ยวข้องกับการใช้เงิน ดังนั้นบุคคลจึงให้ความสำคัญกับการหารายได้ เพื่อสร้างความสุขให้กับตนเองและครอบครัว โดยบุคคลที่ไม่ก่อหนี้ มีเงินออม ย่อมดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข (Huavanich & Suthichuen, 2017) และ Killingsworth (2021) ชี้ให้เห็นว่ารายได้ที่เพิ่มขึ้นจะส่งผลทำให้ความสุขของบุคคลเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ทั้งนี้หนึ่งในตัวชี้วัดความสุขของประชากรที่สำคัญคือ รายได้เฉลี่ยต่อจำนวนประชากร (Gross Domestic Product per Capita) (World Happiness Report, 2022) และจากความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจโลกในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา รวมไปถึงวิกฤตสุขภาพในปี พ.ศ. 2562 ที่ผ่านมานี้ ได้ส่งผลกระทบเชิงลบต่อรายได้ของครัวเรือนในประเทศไทยจำนวนมาก ประกอบกับภูมิทัศน์ทางเศรษฐกิจไทยที่มีการแข่งขันสูงของภาคธุรกิจ ซึ่งเป็นอีกปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อครัวเรือนไทยผ่านตลาดแรงงานรวมไปถึงค่าครองชีพที่สูงขึ้นจากปัญหาเงินเฟ้อที่ทั่วโลกกำลังเผชิญอยู่ (Belghith & Arayavechkit, 2021) และตอกย้ำให้ครัวเรือนไทยมีภาระหนี้เพิ่มสูงขึ้น โดยระดับหนี้ครัวเรือนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศไทย ณ ไตรมาส 3 ปี 2564 อยู่ที่ 89.30% ซึ่งสูงเป็นอันดับที่ 2 ของเอเชีย (Tangnaratchakit & Ronnapap, 2022) อีกทั้งประชากรไทยยังเริ่มเป็นหนี้เร็วขึ้นและเป็นหนี้ยาวนาน รวมไปถึงมีมูลค่าหนี้เพิ่มสูงขึ้น โดยกว่า 25 ล้านคน (หนึ่งในสามของประชากรไทย) มีหนี้ในระบบเฉลี่ยต่อคนสูงถึง 527,000 บาท และเป็นหนี้เสียจำนวนมาก โดยหนึ่งในห้าของหนี้เสียอยู่ในกลุ่มลูกหนี้ที่มีช่วงอายุ 29 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มคนวัยทำงานและอยู่ในช่วงสร้างรากฐานครอบครัว (Bank of Thailand, 2019; Ratanavararak & Chantararat, 2023) นอกจากนี้กลุ่มคนในช่วงอายุประมาณ 20 ปีตอนปลายเข้าอายุ 30 ปีตอนต้น ยังคงมีหนี้สินอยู่ในระดับสูงตลอดอายุการทำงานและไม่ได้ลดลงแม้จะเข้าสู่วัยใกล้เกษียณซึ่งสะท้อนถึงปัญหาความมั่นคงในชีวิต

อย่างไรก็ตามปัญหาหนี้สินที่เพิ่มขึ้นอาจมีสาเหตุมาจากพฤติกรรมการเงินที่ไม่เหมาะสมเป็นผลให้ประชาชนต้องใช้เวลาไปกับการทำงานหาเงิน เพื่อใช้จ่ายและชำระหนี้ ซึ่งเพิ่มความเครียดและส่งผลให้มีความสุขในชีวิตลดลง โดย Gray et al. (2012) ได้อธิบายว่าครัวเรือนที่ไม่มีหนี้สินจะมีความสุขที่สุด ทั้งนี้พฤติกรรมทางการเงินถือเป็นการจัดการทางการเงินของบุคคล โดยเฉพาะการตัดสินใจทางการเงิน เมื่อบุคคลสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง ปัญหาทางการเงินในอนาคตจะมีแนวโน้มลดลง หรือกล่าวได้ว่าเป็นพฤติกรรมทางการเงินที่ดี ซึ่งพฤติกรรมทางการเงินที่ดีจะกระตุ้นให้ผู้คนวางแผนระยะยาว เพื่อครอบคลุมค่าใช้จ่ายที่ไม่คาดคิด และช่วยปรับปรุงความเป็นอยู่ทางการเงินได้ หรือความอยู่ดีมีสุขทางการเงิน (Sehrawat et al., 2021; Lavonda et al., 2021) ดังนั้นความอยู่ดีมีสุขทางการเงินจึงเป็นเรื่องสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ทั้งนี้ไม่เพียงแต่พฤติกรรมทางการเงินเท่านั้นที่จะช่วยให้บุคคลมีความสุขทางการเงิน ทักษะคิดทางการเงินยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงิน เนื่องจากทัศนคติทางการเงินเป็นความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับการเงินที่แสดงออกมาในรูปของความชอบหรือไม่ชอบ เป็นประโยชน์ หรือไม่เป็นประโยชน์ที่เกิดจากการรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร ประสบการณ์ หรือสิ่งแวดล้อม โดย Bhatia and Singh (2023) สรุปว่าวิธีการบริหารจัดการเงินของแต่ละบุคคลจะแสดง

ถึงทัศนคติทางการเงินของบุคคลนั้น ซึ่งกล่าวได้ว่าหากบุคคลใดมีทัศนคติทางการเงินที่ดีจะสามารถบริหารจัดการ หรือควบคุมพฤติกรรมทางการเงินได้อย่างเหมาะสม เป็นผลให้บุคคลนั้นมีความอยู่ดีมีสุขทางการเงิน และมีผลการวิจัยที่สรุปว่าทัศนคติทางการเงินมีอิทธิพลต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงิน (Renaldo et al., 2020; Setiyani & Solichatun, 2019; Sumani & Roziq, 2020)

นอกจากนี้ยังมีการวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่าความรู้ทางการเงินมีอิทธิพลต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงิน (Fan & Henager, 2022; Lavonda et al., 2021; Selvia et al., 2020) เนื่องจากความรู้ทางการเงิน ซึ่งหมายถึงระดับความรู้ ทักษะ ความเชื่อ ที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมจะช่วยพัฒนาคุณภาพของการตัดสินใจและการจัดการทางการเงินให้มีประสิทธิภาพ (Sumani & Roziq, 2020) และความรู้ทางการเงินเป็นองค์ประกอบสำคัญในการตัดสินใจทางการเงิน โดยความรู้ทางการเงินจะเป็นข้อมูลในการตอบสนองต่อสถานการณ์ที่มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ทางการเงิน (OECD, 2020) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าความอยู่ดีมีสุขทางการเงินถูกกำหนดจากหลายปัจจัย และความอยู่ดีมีสุขทางการเงินนี้จะช่วยให้บุคคลมีความสุขในการดำเนินชีวิตได้ อย่างไรก็ตามปัจจุบันนี้ครัวเรือนไทยอยู่ในระดับสูงและปฏิเสธไม่ได้ว่าภาระหนี้มีส่วนทำให้ความสุขของประชาชนลดลง โดยเฉพาะกลุ่มคนวัยทำงานที่อยู่ในช่วงของการสร้างครอบครัวและสะสมความมั่งคั่ง

ทั้งนี้ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 จังหวัดบุรีรัมย์มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงเป็นเมืองท่องเที่ยว ที่ใช้กีฬาพัฒนาเมือง มีการจัดการแข่งขันกีฬาทั้งในระดับประเทศและระดับโลก ซึ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นจำนวนมาก โดยเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางของจังหวัดที่มีทั้งแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ประเพณีและวัฒนธรรม รวมไปถึงมีโรงแรม ที่พัก ร้านอาหาร และมีพื้นที่ติดกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โบราณคดี และกีฬา ส่งผลให้บุรีรัมย์กลายเป็นจังหวัดที่มีการเจริญทางด้านเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง (Thanachit, 2021) โดยมีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อจำนวนประชากร (Gross Provincial Product per Capita) เพิ่มขึ้นจาก 52,894 บาทในปี พ.ศ. 2554 เป็น 80,684 บาทในปี พ.ศ. 2564 (Office of the National Economic and Social Development Council, 2021a) ในทางตรงกันข้ามบุรีรัมย์กลับเป็นจังหวัดที่มีความยากจนเรื้อรังเป็นอันดับ 5 ของประเทศ จากการติดอันดับจังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนสูงสุด 10 อันดับแรก จำนวน 14 ปีจากจำนวนทั้งหมด 22 ปี (พ.ศ. 2543 ถึง 2564) และอยู่อันดับ 8 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือในปี พ.ศ. 2564 (Office of the National Economic and Social Development Council, 2021b) รวมไปถึงมีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้นจาก 161,895 บาทในปี พ.ศ. 2554 เป็น 302,928 บาทในปี พ.ศ. 2564 (National Statistical Office, 2021) ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าพัฒนาการของจังหวัดไม่ได้ครอบคลุมถึงประชาชนทั้งหมด ประกอบกับการเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่ายขึ้นเป็นผลให้จังหวัดบุรีรัมย์มีสัดส่วนคนจนในจังหวัดสูงและมีหนี้ครัวเรือนเพิ่มขึ้น ซึ่งชี้ให้เห็นถึงปัญหาด้านพฤติกรรมทางการเงินที่อาจมีอิทธิพลต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงินของประชาชนในพื้นที่ นอกจากนี้การศึกษาในลักษณะเดียวกันในประเทศไทยมีจำกัด เช่น Ratanasongtham et al. (2020) และ Tiwasasit et al. (2021) ในขณะที่ Ruengboonkrud and Charoensettasilp (2022) ศึกษาเพียงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเงินเท่านั้น ดังนั้นเพื่อเติมเต็มช่องว่างของการศึกษาและจากปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงินของประชาชนวัยทำงานในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ เพื่อชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของปัจจัยที่มีต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงินของประชาชนวัยทำงานในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ให้กับผู้กำหนดนโยบายใช้เป็นแนวทางในการผลักดันให้ประชาชนในจังหวัดบุรีรัมย์มีความอยู่ดีมีสุขทางการเงินเพิ่มขึ้น ผ่านการให้ความรู้ ปรับทัศนคติและพฤติกรรมทางการเงิน อันจะนำไปสู่เป้าหมายทางการเงินในอนาคตของประชาชนในจังหวัดบุรีรัมย์อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ทางการเงิน ทักษะทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน และความอยู่ดีมีสุขทางการเงินของประชาชนวัยทำงานในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์
2. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของความรู้ทางการเงิน ทักษะทางการเงิน และพฤติกรรมทางการเงินที่มีต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงินของประชาชนวัยทำงานในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์

ทบทวนวรรณกรรม

ความอยู่ดีมีสุขทางการเงิน

ความอยู่ดีมีสุขทางการเงิน (Financial Well-being) โดยทั่วไปหมายถึงสถานการณ์ทางการเงินหรือการมีเงินเพียงพอเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคล และมีอิสระในการตัดสินใจ ทั้งนี้ความอยู่ดีมีสุขทางการเงินได้ถูกนำมาศึกษาและพัฒนามากขึ้นภายหลังจาก Kempson et al. (2017) ได้ทำการวิเคราะห์การศึกษาของธนาคารโลก และชี้ให้เห็นว่าบุคคลทั่วไปถือว่าความอยู่ดีมีสุขทางการเงินเป็นเป้าหมายสำคัญในชีวิต อีกทั้งยังนำเสนอแนวคิดไว้ว่าความอยู่ดีมีสุขทางการเงินมีความเชื่อมโยงกับพฤติกรรม ทักษะ และความรู้ทางการเงิน นอกจากนี้มีนักวิชาการหลายคนให้ความหมายของความอยู่ดีมีสุขทางการเงินดังนี้ Brüggen et al. (2017) อธิบายว่าความอยู่ดีมีสุขทางการเงินเป็นการรับรู้ถึงความสามารถในการบรรลุเป้าหมายทางการเงินและชำระหนี้สินที่มีในปัจจุบันได้อย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงความรู้สึกลดภัยทางการเงินในอนาคต และแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ตลอดจนไม่มีการกำหนดจำนวนเงินที่ชัดเจน ดังนั้นความอยู่ดีมีสุขทางการเงินจึงมีความหมายที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล (Rahman et al., 2021) นอกจากนี้ความอยู่ดีมีสุขทางการเงินที่ดีจะช่วยทำให้บุคคลมีความมั่นคงทางการเงิน ลดความวิตกกังวลและความเครียดลง รวมไปถึงสามารถจัดการกับปัญหาทางการเงินหรือเหตุฉุกเฉินที่เกิดขึ้น (Osman et al., 2018) ส่วนการศึกษาในประเทศไทยที่เกี่ยวกับความอยู่ดีมีสุขทางการเงินพบเพียงงานวิจัยของ Ratanasongtham et al. (2020) และ Tiwasasit et al. (2021) เท่านั้น ดังนั้นการศึกษานี้จะช่วยเพิ่มมุมมองเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงิน

พฤติกรรมทางการเงิน

พฤติกรรมทางการเงิน (Financial Behavior) หมายถึงแบบแผนในการบริหารจัดการเงิน ซึ่งพิจารณาจากการออม รายจ่าย และงบประมาณของบุคคล (Gudmunson & Danes, 2011) เช่นเดียวกันกับ Jorgensen et al. (2017) ที่อธิบายว่ากิจกรรมของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเงิน เช่น เงินสด เงินออม สินเชื่อ และการสะสมทุนถือเป็นพฤติกรรมทางการเงิน ทั้งนี้ผู้ที่มีพฤติกรรมทางการเงินที่ดีจะมีความรับผิดชอบและมีแนวโน้มที่จะใช้เงิน หาเงิน จัดการ และควบคุมค่าใช้จ่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Hasibuan et al., 2018) โดยผลการวิจัยของ Brüggen et al. (2017) พบว่าพฤติกรรมทางการเงินมีอิทธิพลต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงิน เช่นเดียวกันกับผลการวิจัยของ Sehwat et al. (2021) ที่ศึกษาในประเทศอินเดีย และไทย (Ratanasongtham et al., 2020) นอกจากนี้ Lavonda et al. (2021) ยังสรุปเพิ่มเติมว่าพฤติกรรมทางการเงินยังเกี่ยวกับการตัดสินใจทางการเงินทั้งรายบุคคลและในองค์กรที่ได้รับอิทธิพลทางด้านจิตวิทยา เมื่อบุคคลสามารถตัดสินใจทางการเงินได้อย่างถูกต้อง ปัญหาทางการเงินในอนาคตจะมีแนวโน้มลดน้อยลงและบ่งบอกถึงพฤติกรรมทางการเงินที่ดีซึ่งจะส่งผลต่อความเป็นอยู่ที่ดีทางการเงิน ดังนั้นการศึกษานี้จึงมีสมมติฐานว่า

สมมติฐานที่ 1 พฤติกรรมทางการเงินมีอิทธิพลต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงิน

ทัศนคติทางการเงิน

ทัศนคติทางการเงิน (Financial Attitude) หมายถึงความคิดเห็น หรือความสนใจส่วนบุคคลเกี่ยวกับการเงิน ซึ่งสามารถใช้ในการวางแผนในอนาคตและรักษาความมั่งคั่งของตนเอง (Rai et al., 2019) ทั้งนี้ทัศนคติทางการเงินสามารถแสดงออกในรูปแบบของความชอบ หรือไม่ชอบที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางการเงิน (Potrich et al., 2016) และทัศนคติทางการเงินยังขึ้นอยู่กับความเชื่อของแต่ละบุคคลซึ่งจะช่วยเพิ่มความสามารถในการกำหนดพฤติกรรมทางการเงินที่ดีและยังช่วยควบคุมตนเองจากปัญหาทางการเงินอื่นๆ (Lavonda et al., 2021) และผลการวิจัยของ Sugiyanto et al. (2019) พบว่าทัศนคติทางการเงินส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเงิน เช่นเดียวกันกับผลการวิจัยของ Castro-González et al. (2020) ที่ศึกษาในประเทศสเปน และอธิบายเพิ่มเติมว่าทัศนคติทางการเงินมีอิทธิพลต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงินทางอ้อมผ่านพฤติกรรมทางการเงิน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Setiyani and Solichatun (2019) ที่สรุปว่าทัศนคติทางการเงินมีอิทธิพลทางตรงต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงิน และทางอ้อมผ่านพฤติกรรมทางการเงิน เช่นเดียวกันกับผลการวิจัยของ Sumani and Roziq (2020) และ Renaldo et al. (2020) ที่พบว่าทัศนคติทางการเงินมีอิทธิพลทางตรงต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงิน ดังนั้นการศึกษานี้จึงมีสมมติฐานว่า

สมมติฐานที่ 2 ทัศนคติทางการเงินมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเงิน

สมมติฐานที่ 3 ทัศนคติทางการเงินมีอิทธิพลต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงิน

สมมติฐานที่ 4 ทัศนคติทางการเงินมีอิทธิพลต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงินผ่านพฤติกรรมทางการเงิน

ความรู้ทางการเงิน

ความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge) หมายถึงความเข้าใจพื้นฐานของแต่ละบุคคลในการตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้เงินอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลด้วยทรัพยากรที่มีอยู่ (Saurabh & Nandan, 2018) รวมไปถึงความสามารถในการพิจารณาทางเลือกในการระดมทุน และเตรียมความพร้อมเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ ในอนาคต นอกจากนี้ความรู้ทางการเงินยังหมายถึงความถึงประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมทางเศรษฐกิจไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจซื้อ การลงทุน การจัดการที่ดินและหนี้สิน ตลอดจนการเสริมสร้างความอยู่ดีมีสุขทางการเงิน (Rahman et al., 2021) โดย Ramalho and Forte (2018) ชี้ให้เห็นว่าความรู้ทางการเงินมีอิทธิพลทางตรงต่อทัศนคติและพฤติกรรมทางการเงิน เช่นเดียวกันกับผลการวิจัยของ Coskun and Dalziel (2020) ที่ศึกษาในประเทศตุรกี และสรุปเพิ่มเติมว่าความรู้ทางการเงินมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเงินทางอ้อมผ่านทัศนคติทางการเงิน ส่วนผลการวิจัยของ Setiyani and Solichatun (2019) ยืนยันว่าความรู้ทางการเงินมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมทางการเงินและความอยู่ดีมีสุขทางการเงิน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Rahman et al. (2021) ที่ศึกษาในประเทศมาเลเซีย ในขณะที่ Sabri et al. (2022) สรุปว่าในประเทศมาเลเซียความรู้ทางการเงินจะมีอิทธิพลต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงินทางอ้อมผ่านพฤติกรรมทางการเงิน รวมไปถึงประเทศสหรัฐอเมริกา (Fan & Henager, 2022) อินเดีย (Sehrawat et al., 2021) อินโดนีเซีย (Selvia et al., 2020) และไทย (Tiwasasit et al., 2021) นอกจากนี้ Bhatia and Singh (2023) ยังอธิบายว่าความรู้ทางการเงินจะมีอิทธิพลต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงินทางอ้อมผ่านทั้งทัศนคติและพฤติกรรมทางการเงิน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยพัฒนาคุณภาพของการตัดสินใจและบริหารจัดการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการศึกษานี้จึงมีสมมติฐานว่า

สมมติฐานที่ 5 ความรู้ทางการเงินมีอิทธิพลต่อทัศนคติทางการเงิน

สมมติฐานที่ 6 ความรู้ทางการเงินมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเงิน

สมมติฐานที่ 7 ความรู้ทางการเงินมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเงินผ่านทัศนคติทางการเงิน
 สมมติฐานที่ 8 ความรู้ทางการเงินมีอิทธิพลความอยู่ดีมีสุขทางการเงินผ่านทัศนคติทางการเงิน
 สมมติฐานที่ 9 ความรู้ทางการเงินมีอิทธิพลความอยู่ดีมีสุขทางการเงินผ่านพฤติกรรมทางการเงิน

สมมติฐานที่ 10 ความรู้ทางการเงินมีอิทธิพลต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงินผ่านทัศนคติทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงิน

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงิน ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยไว้ ดังนี้

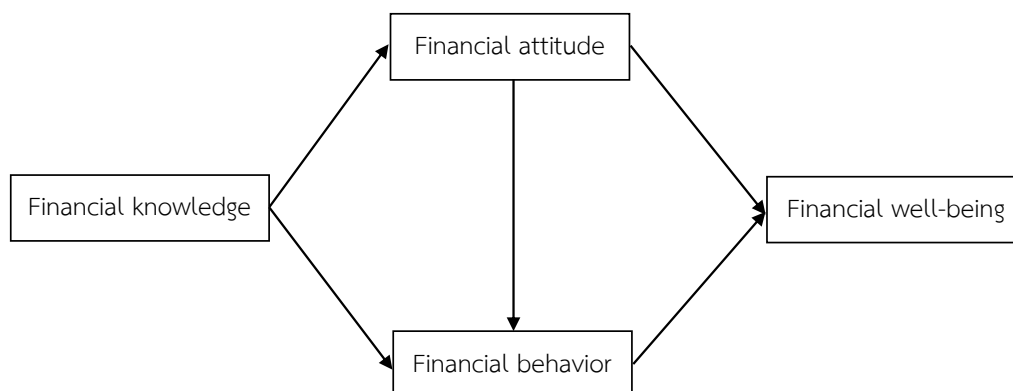

Figure 1 Conceptual Framework

ระเบียบวิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยศึกษาเกี่ยวกับความรู้ทางการเงิน ทัศนคติทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน และความอยู่ดีมีสุขทางการเงินของประชาชนวัยทำงานในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้มีประชากรคือ ประชาชนวัยทำงานในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ที่มีอายุระหว่าง 18 ถึง 60 ปี จำนวน 24,238 คน (The Bureau of Registration Administration, 2022) โดยทำการคำนวณกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.95 ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน และสุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยหลักความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ Fan and Henager (2022) และ Bhatia and Singh (2023) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ทั้งนี้ในการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ตามแนวคิดของ Hair et al. (2010) ที่เสนอแนะว่ากลุ่มตัวอย่างควรมีขนาดใหญ่พอที่จะทำให้ค่าสถิติที่ได้คงที่ และต้องไม่น้อยกว่า 200 ตัวอย่าง ซึ่งจำนวนตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวนที่เป็นไปตามเกณฑ์ และมีขนาดใหญ่เพียงพอต่อการลดความคลาดเคลื่อนในการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) มีจำนวน 5 ตอน ประกอบไปด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 11 ข้อ ตอนที่ 2 ความอยู่ดีมีสุขทางการเงิน จำนวน 9 ข้อ โดยปรับปรุงจากแบบวัดความเป็นอยู่ที่ดีทางการเงิน (Measuring Financial Well-being) ของ Consumer finance Protection Bureau (2015) ตอนที่ 3 ความรู้ทางการเงินโดยพัฒนาและปรับปรุง

จาก OECD (2016, 2018) จำนวน 8 ข้อ ซึ่งมีคะแนนเต็ม 7 คะแนน โดยไม่คิดคะแนนในข้อแรก เนื่องจากเป็นคำถามคณิตศาสตร์พื้นฐาน (OECD, 2016) และหากมีคะแนนไม่เกิน 2 คะแนน ไม่เกิน 4 คะแนน และมากกว่า 4 คะแนนขึ้นไปจะหมายถึงมีความรู้ทางการเงินในระดับต่ำ ปานกลาง และสูง ตามลำดับ (Bank of Thailand, 2020) ตอนที่ 4 ทศนคติทางการเงินโดยพัฒนาและปรับปรุงจาก OECD (2018) และ Yoopetch and Chaithanapat (2021) จำนวน 5 ข้อ และตอนที่ 5 พฤติกรรมทางการเงินโดยพัฒนาและปรับปรุงจาก OECD (2018) จำนวน 9 ข้อ ทั้งนี้ตอนที่ 2, 4 และ 5 ใช้มาตราส่วนวัดประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์การแปลผลคือ คะแนนอยู่ระหว่าง 1.00 ถึง 1.50 คะแนนอยู่ระหว่าง 1.51 ถึง 2.50 คะแนนอยู่ระหว่าง 2.51 ถึง 3.50 คะแนนอยู่ระหว่าง 3.51 ถึง 4.50 และคะแนนอยู่ระหว่าง 4.51 ถึง 5.00 จะหมายถึงมีพฤติกรรม ทศนคติ และความอยู่ดีมีสุขทางการเงินในระดับน้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด ตามลำดับ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) จากผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยจำนวน 3 คน ซึ่งได้ค่า IOC เท่ากับ 0.721 และทำการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ซึ่งเป็นการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือด้วยการทดลอง (Try Out) กับประชาชนนอกเขตเทศบาลเมืองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จำนวน 30 คน ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.808

การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึงมีนาคม พ.ศ. 2566 โดยทำการแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง และให้ผู้ตอบแบบสอบถามสแกนตอบผ่าน QR Code เมื่อได้รับแบบสอบถามครบตามจำนวนจึงตรวจสอบความสมบูรณ์และลงรหัสเพื่อประมวลผลข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ระดับความรู้ ทศนคติ พฤติกรรม และความอยู่ดีมีสุขทางการเงิน รวมไปถึงทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) เนื่องจากจะสามารถอธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างความรู้ ทศนคติ และพฤติกรรมทางการเงินที่อิทธิพลต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงินทั้งทางตรงและทางอ้อมได้ โดยตรวจสอบความเหมาะสมของแบบจำลอง (Model Fit) ด้วยค่าสถิติไคสแควร์ (Chi-Square) ต่องศาอิสระ (Degree of Freedom) ต้องไม่เกิน 2 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (Goodness of Fit Index: GFI) ต้องมากกว่า 0.95 ค่าดัชนีการชี้วัดความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted GFI: AGFI) ต้องมากกว่า 0.95 ค่ารากของความคลาดเคลื่อนเฉลี่ยกำลังสอง (Root Mean Square Residual: RMR) ต้องต่ำกว่า 0.05 และค่ารากของความคลาดเคลื่อนเฉลี่ยกำลังสองของการประมาณค่า (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) ต้องต่ำกว่า 0.05 (Hair et al., 2010)

ผลการศึกษา

ผลจากการสำรวจข้อมูลทั่วไปของประชาชนวัยทำงานในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 245 คน (61.25%) โดยมีอายุระหว่าง 18-30 ปี จำนวน 172 คน (43.00%) สถานภาพโสดจำนวน 226 คน (56.50%) และระดับการศึกษาอยู่ที่ปริญญาตรี จำนวน 184 คน (ร้อยละ 46.00) ซึ่งมีสมาชิกในครอบครัวที่อยู่ในความรับผิดชอบ (ไม่รวมตนเอง) 3-4 คน จำนวน 143 คน (35.80%) ประกอบอาชีพรับราชการ/พนักงานของรัฐ จำนวน 104 คน (26.80%) รายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 6,001 ถึง 12,000 บาท จำนวน 109 คน (27.25%) รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 5,001 ถึง 10,000 บาท จำนวน 140 คน (35.00%) มีเงินออมเฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 3,000

บาท จำนวน 247 คน (61.75%) ไม่ทำบัญชีครัวเรือน จำนวน 321 คน (80.25%) และมีหนี้สิน จำนวน 290 คน (72.50%) (Table 1)

ส่วนผลการวิเคราะห์ระดับความรู้ทางการเงิน ทักษะทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงินและความอยู่ดีมีสุขทางการเงินของประชาชนวัยทำงานในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ทางการเงินอยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 5.583$) มีทัศนคติทางการเงินอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x} = 4.352$) มีพฤติกรรมทางการเงินอยู่ในระดับที่เหมาะสมมาก ($\bar{x} = 3.925$) และความอยู่ดีมีสุขทางการเงินอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.479$) (Table 2) นอกจากนี้การแจกแจงแบบปกติสามารถพิจารณาได้จากค่าความเบ้ (Skewness) และความโด่ง (Kurtosis) ของข้อมูล โดยมีค่าไม่เกิน 3.00 และ 7.00 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (Sehrawat et al., 2021; Tiwasasit et al., 2021) และสามารถนำไปวิเคราะห์เส้นทางได้ (Table 2) อีกทั้ง Table 2 ยังแสดงผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

Table 1 Demographic Profile

Particulars			Particulars		
Items	Frequency	%	Items	Frequency	%
Gender			Marital status		
Male	155	38.75	Single	226	56.50
Female	245	61.25	Married	164	41.00
			Separated/Divorced	10	2.50
Age			Education		
18 – 30 years	172	43.00	Higher secondary	134	33.50
31 – 40 years	102	25.50	Diploma	44	11.00
41 – 50 years	94	23.50	Graduate	184	46.00
51 – 60 years	32	8.00	Post-Graduation	38	9.50
Monthly income			Monthly expense		
Less than 6,000 Bath	56	14.00	Less than 5,000 Bath	55	13.75
6,001 – 12,000 Bath	109	27.25	5,001 – 10,000 Bath	140	35.00
12,001 – 24,000 Bath	102	25.50	10,001 – 20,000 Bath	116	29.00
24,001 – 36,000 Bath	65	16.25	20,001 – 30,000 Bath	40	10.00
More than 36,001 Bath	68	17.00	More than 30,001 Bath	49	12.25
Occupation			Debt		
Agriculturist	38	9.50	Yes	290	72.50
Government officer	104	26.00	No	110	27.50
State enterprise	23	5.75	Household account		
Owns a business	42	10.50	Yes	79	19.75
Private sector	49	12.25	No	321	80.25
Student	68	17.00			
Self-employed	76	19.00			
Number of dependents			Monthly saving		
None	78	19.50	Less than 3,000 Bath	247	61.75
1 – 2 Person	132	33.00	3,001 – 5,000 Bath	87	21.75
3 – 4 Person	143	35.80	5,001 – 10,000 Bath	52	13.00
More than 4 Person	45	11.30	More than 10,000 Bath	14	3.50

Table 2 Correlation Matrix

Variable	FWB	FK	FB	FA
Financial well-being (FWB)	1.000			
Financial knowledge (FK)	0.222**	1.000		
Financial behavior (FB)	0.739**	0.333**	1.000	
Financial attitude (FA)	0.421**	0.311**	0.599**	1.000
Mean ($\bar{x}$)	3.479	5.583	3.925	4.352
Standard deviation	0.922	1.528	0.687	0.665
Skewness	0.423	-0.108	0.015	-1.258
Kurtosis	-0.552	1.411	-0.179	1.233
Max	5.00	7.00	5.00	5.00
Min	1.33	0.00	1.00	1.00
Conclusion	Moderate	High	High	High

Note: **p<0.01

สำหรับผลการวิเคราะห์อิทธิพลของความรู้ทางการเงิน ทักษะทางการเงิน และพฤติกรรมทางการเงินที่มีต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงินของประชาชนวัยทำงานในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ ด้วยการวิเคราะห์เส้นทาง พบว่าแบบจำลองมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า $\chi^2/df = 0.407$ ค่า p-value = 0.523 ค่า GFI = 0.999 ค่า AGFI = 0.995 ค่า RMR = 0.001 และค่า RMSEA = 0.000 ซึ่งผ่านเกณฑ์ทั้งหมด และมีรายละเอียดดัง Figure 2

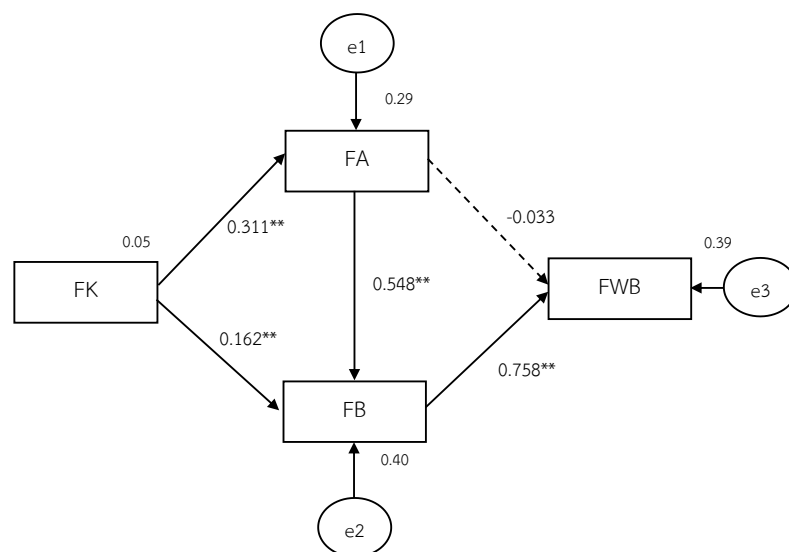
Figure 2 Results of Final Model

Table 3 Direct, Indirect, and Total Effect for the Model of Financial Well-being

Effect variable	R ²	Effect	Cause variable		
			FK	FA	FB
FA	0.097	DE	0.311**	-	-
		IE	-	-	-
		TE	0.311**	-	-
FB	0.383	DE	0.162**	0.548**	-
		IE	0.171**	-	-
		TE	0.333**	0.548**	-
FWB	0.545	DE	-	-0.033	0.758**
		IE	0.251**	0.416**	-
		TE	0.251**	0.383	0.758**

Note: **p<0.01

ทั้งนี้ Table 3 เป็นผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงิน พบว่าพฤติกรรมทางการเงินมีอิทธิพลทางตรงต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงิน (DE = 0.758) ส่วนทัศนคติทางการเงินมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงิน (IE = 0.416) และความรู้ทางการเงินมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงิน (IE = 0.251) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ปัจจัยทั้งหมดในแบบจำลองสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของความอยู่ดีมีสุขทางการเงินโดยรวมร้อยละ 54.50 นอกจากนี้ทัศนคติทางการเงินมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมทางการเงิน (DE = 0.548) ส่วนความรู้ทางการเงินมีอิทธิพลทางตรงต่อทัศนคติทางการเงิน (DE = 0.311) และมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมทางการเงิน (DE = 0.162) รวมไปถึงมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมทางการเงิน (IE = 0.171) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่ามีเพียงสมมติฐานที่ 3 (H₃) และ 8 (H₈) ที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานในการศึกษา (Table 4)

Table 4 Hypothesis Testing Results

Hypothesis		Coefficient	Results
H ₁	FB → FWB	0.758	Supported
H ₂	FA → FB	0.548	Supported
H ₃	FA → FWB	-0.033	Not Supported
H ₄	FA → FB → FWB	0.416	Supported
H ₅	FK → FA	0.311	Supported
H ₆	FK → FB	0.162	Supported
H ₇	FK → FA → FB	0.171	Supported
H ₈	FK → FA → FWB	-	Not Supported
H ₉	FK → FB → FWB	0.122	Supported
H ₁₀	FK → FA → FB → FWB	0.129	Supported

สรุปและการอภิปรายผล

ความอยู่ดีมีสุขทางการเงินถือเป็นส่วนหนึ่งของเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ของสหประชาชาติ และประเทศไทยได้ตอบรับเป้าหมายนี้ ทั้งนี้บุรีรัมย์เป็นจังหวัดที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง แต่สัดส่วนคนจนกลับไม่ได้ลดลง ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากการไม่วางแผนทางการเงินและก่อให้เกิดภาระหนี้สินตามมา โดยการวางแผนทางการเงินจะช่วยเพิ่มความอยู่ดีมีสุขทางการเงินได้นั้นอาจมีหลายปัจจัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงินของประชาชนวัยทำงานในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ ด้วยการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับรายได้ และมีเงินออมต่ำ รวมไปถึงไม่มีการทำบัญชี และมีหนี้สิน อีกทั้งยังมีความรู้ทางการเงินสูง มีทัศนคติทางการเงินที่ดี และมีพฤติกรรมทางการเงินที่เหมาะสม แต่มีความอยู่ดีมีสุขทางการเงินเพียงระดับปานกลางเท่านั้น ซึ่งเป็นผลมาจากภาระหนี้สินของครัวเรือน และเป็นไปตามบริบทของประเทศไทยที่ประชาชนมีหนี้ครัวเรือนค่อนข้างสูง (Tangnaratchakit & Ronnapap, 2022) เช่นเดียวกันกับผลการวิจัยของ Gray et al. (2012) ที่อธิบายว่าครัวเรือนที่ไม่มีหนี้สินจะมีความสุขมากกว่าครัวเรือนที่มีหนี้สิน ทั้งนี้ความอยู่ดีมีสุขทางการเงินจะได้รับอิทธิพลทางตรงจากพฤติกรรมทางการเงินมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Tiwasasit et al. (2021) ที่ศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และจังหวัดอุดรดิตถ์ของไทย (Ratanasongtham et al., 2020) รวมไปถึงประเทศมาเลเซีย (Sabri et al., 2022) รองลงมาเป็นอิทธิพลทางอ้อมจากทัศนคติทางการเงิน และได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากความรู้ทางการเงินน้อยที่สุด เช่นเดียวกันกับผลการวิจัยของ Coskun and Dalziel (2020) ที่ศึกษาในประเทศตุรกี และอินเดีย (Bhatia & Singh, 2023)

สำหรับพฤติกรรมทางการเงินมีอิทธิพลต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงิน (H_1) เนื่องจากการมีพฤติกรรมทางการเงินที่เหมาะสมจะช่วยลดปัญหาทางการเงินนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีความมั่นคงทางการเงินในอนาคต สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Brügger et al. (2017) ที่สรุปว่าพฤติกรรมทางการเงินของบุคคลจะมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงิน และผลการวิจัยของ Rahman et al. (2021) ชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมทางการเงินที่ดีจะช่วยให้ประชาชนที่มีรายได้น้อยในประเทศมาเลเซียจะมีความอยู่ดีมีสุขทางการเงินเพิ่มขึ้น รวมไปถึงประเทศอินเดีย (Sehrawat et al., 2021) อินโดนีเซีย (Hasibuan et al., 2018) และในจังหวัดอุดรดิตถ์ของไทย (Ratanasongtham et al., 2020) ส่วนทัศนคติทางการเงินมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเงิน (H_2) เนื่องจากทัศนคติเป็นความรู้สึกนึกคิดต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งและพัฒนาเป็นความเชื่อที่จะแสดงออกเป็นพฤติกรรมได้เมื่อถูกกระตุ้น ดังนั้นผู้ที่ทัศนคติทางการเงินที่ดีจึงมีโอกาที่จะแสดงพฤติกรรมทางการเงินที่ดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Sugiyanto et al. (2019) และ Lavonda et al. (2021) ที่ศึกษาในประเทศอินโดนีเซีย รวมไปถึงประเทศไทย (Ruengboonkrud & Charoensettasilp, 2022) อีกทั้งทัศนคติทางการเงินยังมีอิทธิพลต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงินผ่านพฤติกรรมทางการเงินในทิศทางเดียวกัน (H_4) เนื่องจากทัศนคติทางการเงินที่ดีจะส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมทางการเงินที่เหมาะสม และเป็นผลให้มีความอยู่ดีมีสุขทางการเงินเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Setiyani and Solichatun (2019) และ Castro-González et al. (2020) ที่สรุปว่าทัศนคติทางการเงินมีอิทธิพลต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงินทางอ้อมผ่านพฤติกรรมทางการเงิน

ส่วนความรู้ทางการเงินมีอิทธิพลต่อทัศนคติทางการเงิน (H_5) และพฤติกรรมทางการเงิน (H_6) เนื่องจากความรู้ทางการเงินจะช่วยให้การตัดสินใจในการวางแผนทางการเงินได้ดีขึ้น และนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Saurabh and Nandan (2018) ที่สรุปว่าความรู้ทางการเงิน

เงินของประชาชนในประเทศอินเดียมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเงิน รวมไปถึงมีอิทธิพลต่อทัศนคติทางการเงินของประชาชนในประเทศบราซิล (Ramalho & Forte, 2018) ทั้งนี้ความรู้ทางการเงินยังมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเงินทางอ้อมผ่านทัศนคติทางการเงิน (H_7) เนื่องจากความรู้ทางการเงินเป็นจุดเริ่มต้นในการปรับทัศนคติทางการเงิน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเงิน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Coskun and Dalziel (2020) ที่ศึกษาในประเทศตุรกี นอกจากนี้ความรู้ทางการเงินมีอิทธิพลต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงินทางอ้อมผ่านพฤติกรรมทางการเงิน (H_9) ซึ่งความรู้ทางการเงินจะช่วยปรับพฤติกรรมทางการเงินให้เหมาะสม และส่งเสริมให้มีความอยู่ดีมีสุขทางการเงินเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Selvia et al. (2020) ที่สรุปว่าความรู้ทางการเงินของประชาชนในประเทศอินโดนีเซียมีอิทธิพลต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงินทางอ้อมผ่านพฤติกรรมทางการเงิน รวมไปถึงประเทศสหรัฐอเมริกา (Fan & Henager, 2022) มาเลเซีย (Sabri et al., 2022) อินเดีย (Sehrawat et al., 2021) และภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย (Tiwasasit et al., 2021) ทั้งนี้ข้อค้นพบสุดท้ายจากการศึกษาชี้ให้เห็นว่าความรู้ทางการเงินมีอิทธิพลต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงินทางอ้อมผ่านทัศนคติทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงิน (H_{10}) โดยความรู้ทางการเงินที่เพียงพอจะช่วยปรับมุมมอง หรือทัศนคติทางการเงิน และแสดงออกในรูปแบบของพฤติกรรมทางการเงินอันจะนำไปสู่การตัดสินใจทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยให้กลุ่มตัวอย่างมีความอยู่ดีมีสุขทางการเงิน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Bhatia and Singh (2023) ที่ศึกษาในประเทศอินเดีย และมาเลเซีย (Setiyani & Solichatun, 2019)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าความรู้ทางการเงินมีอิทธิพลทางตรงต่อทัศนคติทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงิน รวมไปถึงมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงินผ่านทัศนคติทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงิน ซึ่งมีเพียงพฤติกรรมทางการเงินเท่านั้นที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงินของกลุ่มตัวอย่างจากประชาชนวัยทำงานในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จึงอธิบายได้ว่าความรู้ทางการเงินเป็นสิ่งสำคัญต่อการปรับทัศนคติทางการเงินในเชิงบวกของกลุ่มตัวอย่าง และแสดงออกผ่านพฤติกรรมทางการเงิน ซึ่งจะช่วยให้ความอยู่ดีมีสุขทางการเงินเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นผู้กำหนดนโยบายทั้งสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย และสถาบันการศึกษาควรมีมาตรการในส่งเสริมให้ประชาชนวัยทำงานในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์มีความรู้ทางการเงินมากขึ้น ทั้งในด้านการออม การลงทุน และการประกันความเสี่ยงทางการเงิน ผ่านการอบรมให้ความรู้ทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น ออนไลน์ ออนไลน์ และออนดีมานด์ เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนมีทัศนคติและพฤติกรรมทางการเงินที่เหมาะสม อันจะก่อให้เกิดความอยู่ดีมีสุขทางการเงินและบรรลุเป้าหมายทางการเงินในอนาคต หรือเกษียณอย่างมีความสุข

ทั้งนี้หากพิจารณาถึงรายละเอียดปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างมีรายจ่ายใกล้เคียงกับรายได้ ไม่มีการทำบัญชีครัวเรือน และมีหนี้สิน ซึ่งการส่งเสริมด้านความรู้ทางการเงินอาจยังไม่เพียงพอ ด้วยเหตุนี้ผู้กำหนดนโยบายโดยเฉพาะกระทรวงการคลัง และธนาคารแห่งประเทศไทยควรผลักดันให้เกิดการวางแผนการใช้จ่าย หรือคลินิกแก้หนี้ปัญหาหนี้สินของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนวัยทำงานในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ที่เป็นปัญหาสำคัญ เพื่อเสริมสร้างรากฐานทางการเงินที่มั่นคง อันจะนำไปสู่ความอยู่ดีมีสุขทางการเงินอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคตหรือการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างจากประชาชนวัยทำงานในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์เท่านั้น ซึ่งไม่สามารถอธิบายรวมถึงประชาชนนอกเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์และไม่สามารถยืนยันผลแทนประชาชนทั้งจังหวัดได้ แต่ใช้เป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่นได้ อย่างไรก็ตามการใช้วิธีการเชิงคุณภาพอาจเติมเต็มมุมมองเชิงลึกของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงินได้ นอกจากนี้ความอยู่ดีมีสุขทางการเงินอาจขึ้นอยู่กับปัจจัยทางเศรษฐกิจมหภาคอื่นๆ ที่อาจเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องศึกษาในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- Bakar, A. A., Osman, M. M., Bachok, S., Ibrahim, M., & Mohamed, M. Z. (2015). Modelling Economic Wellbeing and Social Wellbeing for Sustainability: A Theoretical Concept. *Procedia Environmental Sciences*, 28, 286-296.
- Bank of Thailand. (2019). *Bank of Thailand and Household Debt Solution*. Retrieved from https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/Report/Documents/AnnualReport2018_BOX04.pdf
- Bank of Thailand. (2020). *Results of the Financial Literacy Survey of Thailand 2020*. Retrieved from <https://www.1213.or.th/th/flsurveyreport/2563ThaiFLsurvey.pdf>
- Belghith, N. B. H., & Arayavechkit, T. (2021). *Impact of COVID-19 on Thailand's Households – Insights from a Rapid Phone Survey*. Retrieved from <https://blogs.worldbank.org/eastasiapacific/impact-covid-19-thailands-households-insights-rapid-phone-survey>
- Bhatia, S., & Singh, S. (2023). Exploring Financial Well-being of Working Professionals in the Indian Context. *Journal of Financial Services Marketing*. <https://doi.org/10.1057/s41264-023-00215-x> (In press).
- Brüggen, E. C., Hogreve, J., Holmlund, M., Kabadayi, S., & Löfgren, M. (2017). Financial Well-being: A Conceptualization and Research Agenda. *Journal of Business Research*, 79, 228–237.
- Castro-González, S., Fernández-López, S., Rey-Ares, L., & Rodeiro-Pazos, D. (2020). The Influence of Attitude to Money on Individuals' Financial Well-being. *Social Indicators Research*, 148(3), 747-764.
- Consumer finance Protection Bureau. (2015). *Measuring Financial Well-being*. Retrieved from https://files.consumerfinance.gov/f/201512_cfpb_financial-well-being-user-guide-scale.pdf
- Coskun, A., & Dalziel, N. (2020). Mediation Effect of Financial Attitude on Financial Knowledge and Financial Behavior: The Case of University Students. *International Journal of Research in Business & Social Science*, 9(2), 1-8.
- Fan, L., & Henager, R. (2022). A Structural Determinants Framework for Financial Well-being. *Journal of Family and Economic Issues*, 43(2), 415-428.

- Gray, R., Chamrathirong, A., Prasartkul, P., & Pataravanich, U. (2012). Income, Debt, Cognitive Strategies of Acceptance and Happiness. *Journal of the Psychiatric Association of Thailand*, 57(3), 347-356.
- Gudmunson, C. G., & Danes, S. M. (2011). Family Financial Socialization: Theory and Critical Review. *Journal of Family and Economic Issues*, 32(4), 644-667.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis: A Global Perspective*. (7th ed.). Upper saddle River, New Jersey: Pearson Education.
- Hasibuan, B. K., Lubis, Y. M., & HR, W. A. (2018). Financial Literacy and Financial Behavior as a Measure of Financial Satisfaction. *Advances in Economics, Business and Management Research*, 46, 503-507.
- Huavanich, A., & Suthichuen, K. (2017). *Happy Money Guide, Part: Tips for Creating Financial Happiness*. (4th ed.). Bangkok: the stock exchange of Thailand.
- Jorgensen, B. L., Rappleyea, D. L., Schweichler, J. T., Fang, X., & Moran, M. E. (2017). The Financial Behavior of Emerging Adults: A Family Financial Socialization Approach. *Journal of Family and Economic Issues*, 38(1), 57-69.
- Killingsworth, M. (2021). Experienced Well-being Rises with Income, Even Above \$75,000 per Year. *Psychological and Cognitive Sciences*, 118(4). e2016976118.
- Kempson, E., Finney, A., & Poppe, C. (2017). *Financial Well-being a Conceptual Model and Preliminary Analysis* (Research report). Norway: Aslo and Akershus university college of applied sciences.
- Lavonda, P., Setyawan, I. R., & Ekadjadja, M. (2021). Determinants of Financial Well-being Among Young Workers in Jakarta During the Covid-19 Pandemic. *Journal Ekonomi*, 26(2), 305-320.
- National Statistical Office. (2021). *Average Debt per Household by Purpose of Borrowing and Province: 2004 – 2021*. Retrieved from <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/en/08.aspx>
- OECD. (2016). *OECD/INFE International Survey of Adult Financial Literacy Competencies*. Retrieved from <https://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/OECD-INFE-International-Survey-of-Adult-Financial-Literacy-Competencies.pdf>
- OECD. (2018). *OECD/INFE Toolkit for Measuring Financial Literacy and Financial Inclusion*. Retrieved from <https://www.oecd.org/financial/education/2018-INFE-FinLit-Measurement-Toolkit.pdf>
- OECD. (2020). *OECD/INFE 2020 International Survey of Adult Financial Literacy*. Retrieved from <https://www.oecd.org/financial/education/oecd-infe-2020-international-survey-of-adult-financial-literacy.pdf>
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2021a). *Gross Regional and Provincial Product Chain Volume Measure 2021 Edition*. Retrieved from https://www.nesdc.go.th/nesdb_en/main.php?filename=national_account

- Office of the National Economic and Social Development Council. (2021b). *Poverty and Inequality Report 2021*. Retrieved from https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=13081&filename=social
- Osman, Z., Madzlan, E. M., & Ing, P. (2018). In Pursuit of Financial Well-being: The Effects of Financial Literacy, Financial Behaviour and Financial Stress on Employees in Labuan. *International Journal of Service Management and Sustainability*, 3(1), 55-94.
- Potrich, A. C. G., Vieira, K. M., & Silva, W. M. D. (2016). Development of a Financial Literacy Model for University Students. *Management Research Review*, 39(3), 356-376.
- Rahman, M., Isa, C. R., Masud, M. M., Sarker, M., & Chowdhury, N. T. (2021). The Role of Financial Behaviour, Financial Literacy, and Financial Stress in Explaining the Financial Well-being of B40 Group in Malaysia. *Future Business Journal*, 7(1), 52.
- Rai, K., Dua, S., & Yadav, M. (2019). Association of Financial Attitude, Financial Behaviour and Financial Knowledge Towards Financial Literacy: A Structural Equation Modeling Approach. *FIIB Business Review*, 8(1), 51-60.
- Ramvalho, T. B., & Forte, D. (2018). Financial Literacy in Brazil-do Knowledge and Self-confidence Relate with Behavior? *RAUSP Management Journal*, 54(1), 77-95.
- Ratanasongtham, W., Wongjinda, C., & Duangtanoi, W. (2020). The Causal Model Affecting Financial Well-being of Cashew Nut Agriculturists in Uttaradit Province. *Journal of Kanchanaburi Rajabhat University*, 9(2), 217-229.
- Ratanavararak, L., & Chantararat, S. (2023). *How Critical is Thai Household Debt? Why Should it not be Overlooked?* Retrieved from <https://www.pier.or.th/en/blog/2023/0202/>
- Renaldo, N., Sudarno, S., & Hutahuruk, M. B. (2020). The Improvement of Generation Z Financial Well-being in Pekanbaru. *Journal of management and Entrepreneurship*, 22(2), 142-151.
- Ruengboonkrud, C., & Charoensettasilp, S. (2022). Structural Equation Modeling of Financial Experience, Financial Knowledge, Financial Attitude and Financial Planning Influencing on Financial Behaviors of Bank Employees. *Economics and Business Administration Journal Thaksin University*, 14(4), 139-158.
- Sabri, M. F., Wahab, R., Mahdzan, N. S., & Magli, A. S., & Rahim, H. A. (2022). Mediating Effect of Financial Behaviour on the Relationship between Perceived Financial Wellbeing and its Factors Among Low-income Young Adults in Malaysia. *Frontiers in Psychology*, 13, 858630.
- Saurabh, K., & Nandan, T. (2018). Role of Financial Risk Attitude and Financial Behavior as Mediators in Financial Satisfaction Empirical Evidence from India. *South Asian Journal of Business Studies*, 7(2), 207-224.

- Sehrawat, K., Vij, M., & Talan, G. (2021). Understanding the Path Toward Financial Well-being: Evidence from India. *Frontiers in Psychology*, 12, 638408.
- Selvia, G., Rahmayanti, D., Afandy, C., & Zoraya, I. (2020). *The Effect of Financial Knowledge, Financial Behavior and Financial Inclusion on Financial Well-being*. In Parwito, P., Praningrum, P., Susena, K. C., Daulay, M. Y. I., & Rahim, R. (Eds). Proceedings of the 3rd Beehive International Social Innovation Conference, Bengkulu, Indonesia: Faculty of Economics and Business Bengkulu University.
- Setiyani, R., & Solichatun, I. (2019). Financial Well-being of College Students: An Empirical Study on Mediation Effect of Financial Behavior. *KnE Social Sciences*, 3(11), 451-474.
- Sugiyanto, T., Radianto, W. E., Efrata, T. C., Dewi, L. (2019). Financial Literacy, Financial Attitude, and Financial Behavior of Young Pioneering Business Entrepreneurs. *Advances in Economics, Business and Management Research*, 100, 353-358.
- Sumani, S., & Roziq, A. (2020). Financial Literation: Determinants of Financial Well-being in the Batik Small and Medium Industries in East Java. *Journal of Applied Management*, 18(2), 289-299.
- Tangnaratchakit, R., & Ronnapap, P. (2022). *Household Debt: A Problem that needs to be Solved*. Retrieved from <https://www.bot.or.th/Thai/BOTMagazine/Pages/25650157TheknowledgeHouseholdDebt.aspx>
- Thanachit, N. (2021). *The Development of Sports and the Innovation of Public Policy of Buriram Province*. Unpublished doctoral dissertation. Bangkok: Rangsit University.
- The Bureau of Registration Administration. (2022). *Population Statistics*. Retrieved from <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/view>
- Tiwasasit, A., Chutivong, N., Vongchavalitku, B., & Ponklang, P. (2021). A Model of Factors Controlling the Financial Well-being of Earners in Northeastern Thailand. *Hatyai Academic Journal*, 19(1), 73-92.
- World Happiness Report. (2022). *Happiness, Benevolence, and Trust During COVID-19 and Beyond*. Retrieved from <https://worldhappiness.report/ed/2022/happiness-benevolence-and-trust-during-covid-19-and-beyond/>
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper & Row.
- Yoopetch, C., & Chaithanapat, P. (2021). The Effect of Financial Attitude, Financial Behavior and Subjective Norm on Stock Investment Intention. *Kasetsart Journal of Social Sciences*, 42(3), 501-508.